

Liperi

Arviointikertomus vuodelta 2022

The coat of arms of Liperi, featuring a red cross with a smaller cross in the center, set within a shield.

1. PUHEENJOHTAJAN KATSAUS

1.1 Puheenjohtajan katsaus 2022

Puheenjohtajan katsaus 2022

Lukijalle:Arvioitavana on ollut toinen valtuustokauden 2021-2024 tilikausi.

Tarkastuslautakunta on kokoontunut 8 kertaa tilikauden 2022 tarkastusta ja arviointikertomuksen laadintaa varten.

Tarkastuslautakunta on tutustunut Liperin kunnan ja kuntakonsernin eri toimialueisiin.

Lisäksi on ollut kuultavana kunnanjohtaja, talousjohtaja ja henkilöstön edustajat.

Arviointikertomuksessa on huomioitu Liperin kuntastrategian tavoitteita ja toteutumista.

Vuosi 2022 oli historiallinen vuosi kuntataloudessa. Se oli viimeinen tilikausi jolloin sosiaali- ja terveystaloudet sisältyivät kunnan tuloslaskelmaan. Reilun 40 miljoonan väheneminen kunnan taloudesta antaa vähemmän liikkumavaraa tulevaisuuden kuntataloudessa. Siun Soten lisämaksut romahduttivat kunnan talouden, kuluttaen kumulatiivisen ylijäämän vain reiluun 200 tuhanteen euroon. Sote menojen ylitykset olivat osin ennakoitavissa ja jälkikäteistarkastelussa kunnan muut toimet olisi pitänyt sopeuttaa henkilöstön ja investointien osalta vallitsevaan tilanteeseen.

1.1 Puheenjohtajan katsaus 2021

Tulevaisuuden Liperin tärkeimmät ja lakisääteiset tehtävät liittyvät lasten varhaiskasvatukseen ja peruskoulutukseen. Liperin koulun valmistuminen ja Viinijärven koulun suunnittelun aloittaminen vahvistavat tämän perustehtävämme hyvään lopputulokseen.

Lisäksi elinkeinotoimintamme positiivinen vire jatkui hyvänä tilikaudella 2022.

Kuntalaisille haluan muistuttaa vanhan sanonnan: Älä odota mitä kunta tekee hyväksesi, vaan mitä sinä voit tehdä kuntasi hyväksi.

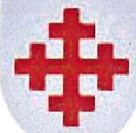
Tarkastuslautakunta kiittää kunnan henkilöstöä ja luottamushenkilöitä avoimesta ja antoisasta vuorovaikutuksesta asioiden käsittelyssä. Kiitän myös tilintarkastusyhteisöä ja tarkastuslautakuntaa aktiivisesta toiminnasta tarkastustehtävässä.

Jukka Rummukainen

Tarkastuslautakunnan puheenjohtaja

2. TARKASTUSLAUTAKUNTA JA TARKASTUSTOIMINTA

2.1 Tarkastuslautakunnan tehtävät

Valtuusto on kuntalain 14 luvun 121 §:n mukaan asettanut tarkastuslautakunnan toimikaudekseen hallinnon ja talouden tarkastuksen sekä arvioinnin järjestämistä varten.

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on:

- 1) valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
- 2) arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
- 3) arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;
- 4) huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
- 5) valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi;
- 6) valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

2.2. Tarkastuslautakunnan kokoonpano ja jäsenten esteellisyys

Varsinainen jäsen	Varajäsen
PJ, Rummukainen Jukka	Hoppa Helinä
VPJ, Hyttinen Jouni	Kettunen Eila
Huikuri Pekka	Kemppainen Marko
Sormunen Piia	Mäenpää Harri
Sorsa Maaret	Wiren Vappu
Vilèn Oili	Kailaheimo Antti

Tarkastuslautakunnan jäsenten esteellisyydet:

Lipertek Oy:n hallituksen jäsenyys Oili Vilèn. Ei muita esteellisyyksiä.

Tarkastuslautakunnan sihteerinä on toiminut Lilja Koskelo BDO Auditor Oy:stä. Hallinnon ja talouden tarkastajaksi on valittu tilintarkastusyhteisö BDO Auditor Oy, josta vastuullisena tilintarkastajana on toiminut Lilja Koskelo JHT, HT.

2.3 Tarkastuslautakunnan toiminta

Sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamisen valvonta

Tarkastuslautakunta on 11.1.2023 (§ 6) saattanut sidonnaisuusilmoitukset kunnanvaltuustolle tiedoksi. Edelleen kunnanvaltuusto on merkinnyt ilmoituksen tiedokseen 30.1.2023 (§ 7)

Arviointia varten kuultiin seuraavia viranhaltijoita tai edustajia:

Aihe	Kuultava henkilö	Pvm.	Aihe	Kuultava henkilö	Pvm.
Kunnan hallinnon ja talouden ajankohtaiset asiat	Kunnanjohtaja Hannele Mikkanen Talousjohtaja Pellervo Hämäläinen	7.9.2022	Kunnan maaseutupalveluiden ajankohtaiset asiat	Maaseutujohtaja Pertti Iivanainen	11.1.2023
Kunnan hyvinvointipalveluiden ajankohtaiset asiat	Hyvinvointijohtaja Riitta A Lappalainen	5.10.2022	Vuoden 2022 tilinpäätöksen ja henkilöstötilinpäätöksen ennakkotiedot	Kunnanjohtaja Hannele Mikkanen Talousjohtaja Pellervo Hämäläinen Henkilöstöpäällikkö Mira Tiainen	15.3.2023
Kunnan vapaa-aikapalveluiden ajankohtaiset asiat	Vapaa-aikapäällikkö Reetta Partanen	5.10.2022	Ammattijärjestöjen ja työsuojelun ajankohtaiset asiat	Liperin kunnan OAJ:n pääluottamusmies, työsuojeluvaltuutettu Nina Rätty Liperin kunnan JHL:n pääluottamusmies Sinikka Kuittinen	15.3.2023
Kunnan elinympäristölautakunnan ajankohtaiset asiat	Elinympäristölautakunnan puheenjohtaja Asmo Varis Tekninen johtaja Jouni Pekonen	7.12.2022	Tutustumiskäynnit:		
Talouskatsaus ja talousarvio 2023	Kunnanjohtaja Hannele Mikkanen Talousjohtaja Pellervo Hämäläinen	7.12.2022	Tarkastuslautakunta tutustui seuraaviin kohteisiin: Liperin koulukeskus ja Yhteisöotalo. Yksi tarkastuslautakunnan kokous pidettiin Lipertek Oy:n toimitiloissa Ylämyllyllä.		
Lipertek Oy ja Liperin Yrityskiinteistöt Oy vuosi 2022	Toimitusjohtaja Mika Hyttinen	11.1.2023			
Kiinteistö Oy Liperin Vuokralatot vuosi 2022	Toimitusjohtaja Vesa Laurell	11.1.2023			
Liperin Aluelämpö Oy vuosi 2022	Toimitusjohtaja Kari Tanskanen	11.1.2023			
Henkilöstötilinpäätös 2022	Henkilöstöpäällikkö Mira Tiainen	16.3.2022			

2.4 Arviointikertomuksen lähtökohdat

Tarkastuslautakunnan arvioinnin lähtökohtana on Liperin kunnan tilinpäätös 2022

- ✓ Kunnan taloudellisen tilanteen seuraaminen
- ✓ Sitovien tavoitteiden toteutuminen
- ✓ Kuntastrategian toteutuminen
- ✓ Henkilöstötilinpäätös

Lisäksi tarkastuslautakunnan arvioinnin kohteena ovat olleet

- ✓ Ajankohtaisia talousarvion ulkopuolisia asioita
- ✓ Edellisten arviointikertomusten käsittely

3.1 Arviointikertomus 2021

Edellinen tarkastuslautakunta oli käsitellyt vuoden 2021 arviointikertomusta kokouksessaan 18.5.2022 (§ 34).

Arviointikertomus oli hyväksytty valtuustossa 30.5.2022 (§ 16).

Tarkastuslautakunta ei ole varsinaisesti pyytänyt vastinetta tähän kunnanhallitukselta.

4. KUNTASTRATEGIA JA TALOUSARVIOTAVOITTEET

4.1 Tavoitteiden asettaminen

Kunnan toiminnalle ja taloudelle asetettavista keskeisistä tavoitteista päättää kuntalain mukaan kunnanvaltuusto. Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden vuositavoitteet.

Kunnan toimintakertomuksessa vuodelta 2022 on esitetty kunkin tavoitteen toteutuminen. Tarkastuslautakunnan arviointi perustuu toimintakertomuksessa esitettyihin toiminnan tavoitteiden toteutumisen arviointiin ja viranhaltijoiden kuulemiseen.

Seuraavilla sivuilla on käyty läpi valtuustokauden strategian toteutuminen sekä valtuuston nähden talousarvion sitovat toiminnan ja taloudellinen toteumat.

Tarkastuslautakunta kiinnitti edelleen huomiota, että kunnan strategiassa tulisi määritellä visio, mitä Liperin kunnan strategialla tavoitellaan.

4.2 Kuntastrategia

Valtuuston hyväksymässä kuntastrategiassa 2018–2021 asetettiin alla esitetyt päätavoitteet. Vuoden 2022 talousarvio on tehty vuoden 2021 – 2025 kuntastrategian mukaisesti. Tarkastuslautakunta on arvioinut valtuustokauden osalta päätavoitteiden edistymistä. Arvioinnit ovat seuraavilla sivuilla.

Liperi kasvaa

Lisää työllisyyttä
ja
elinvoimaisuutta

Houkutteleva
työnantaja

Vakaa talous

4.2.1 Liperi kasvaa

Liperi
kasvaa

Suunnitellut toimenpiteet

- Taajamien ja kylien kehittäminen huomioiden niiden omat vahvuudet
- Muutoksia ja uudistuksia tehdään osallisuuden kautta
- Lapsiystävällinen kunta

Toteuma

- Vuoden 2018 asukasluku 12 145
- Vuoden 2019: asukasluku 12 084
- Vuoden 2020 asukasluku 11 994
- Vuoden 2021 asukasluku 11 979
- Vuoden 2022 asukasluku 11 953

Tarkastuslautakunta

- Asukasluvun nettokasvu on ollut negatiivinen edelleen, viiden vuoden aikana vähennys 192 asukasta
- Taajamien ja kylien kehittämisessä tulisi keskittyä yksittäisiin isompiin hankkeisiin, kuten tietoliikenneyhteyksiin erityisesti haja-asutusalueella
- **Kaavoituksessa tulisi huomioida kunnan strategian mukaisesti, että kunnalla olisi jatkuvasti luovutettavia yritys- ja asuintontteja kaikissa taajamissa**
- Kunnassa tulisi olla tarjolla riittävästi sopivia vuokra-asuntoja.

4.2.2 Lisää työpaikkoja

**Työllisyys
ja
elinvoimais
uus**

Suunnitellut toimenpiteet

- Viestintään ja Liperin näkyvyyteen panostaminen
- Laadukkaat palvelut ja viihtyisä elinympäristö vetovoimatekijöinä
- Yritys- ja työllisyyspalveluiden aktiivisen ja vuorovaikutteisen toimintamallin luominen

Toteuma

- Vuonna 2018 552 (+80 uutta teollista työpaikkaa)
- Vuonna 2019 632 (+29 uutta teollista työpaikkaa)
- Vuonna 2020 661 (+1 uusi teollinen työpaikka)
- Vuonna 2021 662 (+32 uutta teollista työpaikkaa)
- Vuonna 2022 677 (+15 uutta teollista työpaikkaa)

Tarkastuslautakunta

- Työpaikkojen määrä on lisääntynyt.
- Kunnassa tulisi olla riittävästi yritys- ja asuintontteja tarjolla.
- Lipertek Oy:n yrityssetelit ovat hyvä kannustin yrityksille kehittää yritystoimintaa

4.2.3 Houkutteleva työnantaja

**Houkuttele
va
työnantaja**

Tavoite – Positiivinen ja houkutteleva työnantajakuva on elinehto Liperin kunnan tulevaisuuden kannalta

Toteuma – henkilöstövaihdoksia ja uusia rekrytointeja

Tarkastuslautakunta

- **Kiinnittää huomiota:**
- Varhaiskasvatuksen määräaikaisten työsuhteiden suureen määrään,
- Uusien työntekijöiden riittävään perehdyttämiseen
- Kehityskeskusteluiden toteutumiseen sekä näiden dokumentointiin
- Esihenkilöiden työehtosopimusten tuntemusta tulee kehittää

4.2.4 Vakaa talous

Vakaa talous

Tavoite

Huolehdimme ettei taseeseen kerry alijäämää strategiakaudella.

Suunnitelma

- Huomioidaan talouden reunaehdot päätöksenteossa
- Tarkastelemme veroprosentteja talousarviovalmistelun yhteydessä

Tarkastuslautakunta

- Vuosikatetavoite oli -378.934, toteuma oli 394.818 euroa, joka ei riittänyt kattamaan poistoja 3.853.146 euroa.
- Tilikauden alijäämätavoite oli noin 4 milj. euroa ja toteuma noin 3,3 milj. euroa alijäämää. Siun Soten palkkaharmonisoinnista 804.707 euroa on kirjattu tulosvaikutteisesti vuodelle 2022 ja vuoden 2021 osuus 890.245 euroa edellisten tilikausien yli-/alijäämäerään.
- Veroprosenttia ei nostettu vuonna 2022 ja on sidottu vuodeksi 2023.

4.3 Valtuustoon nähden sitovat talousarviotavoitteet

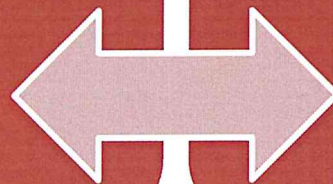
Toiminnan tavoitteet

- Liperi kasvaa
- Työllisyyttä ja elinvoimaisuutta
- Houkutteleva työnantaja
- Vakaa talous

Euromääräiset tavoitteet

- Tilikauden yli/alijäämä
- Palvelualueiden toimintakatteet
- Investointeihin talousarviossa myönnetyn määrärahan kokonaissumma

4.3.1 Toiminnan tavoitteet – Liperi kasvaa

Toiminnan tavoite	Toimenpide	Yhteys strategiaan	Toteuma (SEURANTA)	Arvio
Laadukkaat palvelut ja viihtyisä elinympäristö vetovoimatekijöinä	Uusien koulujen yhteisöllisen toimintakulttuurin rakentaminen	Liperi kasvaa.	Liperin uuden koulun toiminnan käynnistäminen 1.11.2022. Koulun tiloissa kokoontuu eri toimijoita. Patteriston yksikkö koulu-, nuorisotalotoiminnot-, kirjasto- ja yhdistys- ja esiintyjätapahtumat tuoneet Ylämyllylle uudenlaisia yhteisöllisiä tapahtumia.	Käytettävyys ikäihmisten tarpeisiin ei kohdannut ajallisesti Tavoite toteutunut ☺
	Elinympäristön ja palveluiden kehittämistä vahvistetaan hankkeiden avulla.	Liperi kasvaa	Hankkeita eri palvelualueilla: mm. Kirkkolahti, Pärnä MasterPlan, keskustavisio, kävelyn ja pyöräilyn edistäminen, matkailun edistäminen	Toteutuneet Pärnä MasterPlan, kävelyn ja pyöräilyn edistämishanke. Muut hankkeet ovat kesken.
	Sidosryhmäyhteistyön näkyväksi tekeminen	Liperi kasvaa	Yhteistyösopimuksia oli 10 kpl enemmän kuin edellisenä vuonna. Tapahtumia runsaasti ja monipuolisesti ympäri kuntaa. Osittain kärsittiin osallistujapulasta.	Osittain toteutunut.

4.3.2 Toiminnan tavoitteet – Työllisyyttä ja elinvoimaisuutta

Toiminnan tavoite	Tavoitearvo	Yhteys strategiaan	Toteuma (SEURANTA)	Arvio
Lisää työpaikkoja	Ei määritelty numeerista tavoitetta.	Työllisyys	Teolliset työpaikat kasvaneet vuonna 2022	Tavoite on toteutunut 😊
Mahdollistetaan monipuoliset yritysalueet ja -alueet	Ei määritelty numeerista tavoitetta.	Elinvoima	Yritystontteja ei löydy kaikista taajamista. Välikangas I alueen uusi yritysalueen asemakaava saatiin kesällä lainvoimaiseksi.	Tavoite toteutunut osittain.
Työllisyyden kuntakokeilun tavoitteet: Työmarkkinatuen kuntaosuuden alentuminen 20 % v. 2023 loppuun mennessä. Kuntakokeilualueen työttömyys laskee 8,5 %:iin.	Työllisyyden hoitamisen lakisääteiset tehtävät siirtyvät kunnalle kokeilun ajaksi. Kuntaan luodaan toimiva työllisyydenhoidon toimintamalli Asiakkaille tarjotaan mahdollisuus paikalliseen lähipalveluun.	Työllisyys	Työmarkkinatuen kuntaosuuden kehitys: Tarkastuslautakunta selvitti kunnan osarahoittaman työmarkkinatuen kuntaosuuden vuosilta 2017-2022: 2017 0,851 m€ 2018 0,873 m€ 2019 0,953 m€ 2020 1,12 m€ 2021 1,20 m€ 2022 1,07 m€	Työllisyys on parantunut vuonna 2022. Työttömyysaste 10,7 % vuonna 2021 ja 10,1 % vuonna 2022. Tavoitearvo työmarkkinatuen kuntaosuuden alentumiseksi melkein saavutettiin. Asiakkaille tarjottiin lähipalvelua kaikissa taajamissa.

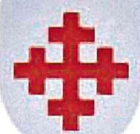
4.3.2 Toiminnan tavoitteet – Houkutteleva työnantaja

Toiminnan tavoite	Tavoitearvo	Yhteys strategiaan	Toteuma (SEURANTA)	Arvio
Positiivista työnantajakuvaa vahvistetaan	Työhyvinvointikyselyn suosittelisitko työpaikkaa ystävällesi? (2018: 61 %, 2020: 72 %, 2022: 74 %)	Houkutteleva työnantaja.	Yhdenvertainen kohtelu kaikille henkilöstön jäsenille yhteisten oheistusten mukaisesti.	Lintra ei ole ollut kaikkien käytettävissä.
Huolehditaan riittävän henkilöresurssin riittävyydestä	”Minulla on tarpeeksi aikaa saada työni tehtyä” kysymykseen parannus eri mieltä vastanneiden osalta (2018: 38 %, 2020: 29 %, 2022: 27 %).		Realistinen henkilöstösuunnitelma Varajärjestelmät	Toteutunut osittain. Varahenkilöjärjestelmää tulee edelleen kehittää.
Henkilöstön työhyvinvoinnin parantaminen.	Sairauspoissaolojen vähentäminen.	Houkutteleva työnantaja.	Sairauspoissaolopäivissä on ollut nousua (noin 20 % ja erityisesti alle 10 päivän poissaoloissa 17 %, 18,8 pv/henkilö ja ed. vuonna 16,04 pv/henkilö) . Työtapaturmapoissaoloissa on selkeää laskua.	Tavoite ei ole toteutunut sairauspoissaolopäivien osalta.

4.3.3 Toiminnan tavoitteet – Vakaa talous

Toiminnan tavoite	Tavoitearvo	Yhteys strategiaan	Toteuma (SEURANTA)	Arvio
Huolehditaan, ettei taseeseen kerry alijäämää strategiakaudella.	Ei synny ali/ylijäämää strategiakaudella.	Vakaa talous	Vuoden 2022 alijäämä on 3,34 milj. euroa. Osasyynä tähän oli pakollisiin varauksiin kirjattu Siun Soten palkkaharmonisaatiokustannus, vuoden 2022 osuus 0,8 milj. euroa.	Tavoite ei toteutunut.
Maankäytön ja kaavoituksen kehittäminen	Maapoliittinen ohjelma 2022 - 2026 saadaan valmiiksi - Kirkonkylän keskustavision laadinta	Vakaa talous	Ohjelma valmistui vuoden 2022 aikana Kirkonkylän keskustavisiotyö valmistui vuoden 2022 aikana.	Tavoite on toteutunut.
Liikkumishjelma ja liikuntapaikkasuunnitelma on saatu valmiiksi vuoden loppuun mennessä	Vuoden aikana tehdään liikkumishjelma vuosille 2022 - 2026	Vakaa talous	Liikkumishjelma ja liikkumisolosuhteiden kehittämissuunnitelma valmistuivat vuoden 2022 aikana.	Tavoite toteutui.

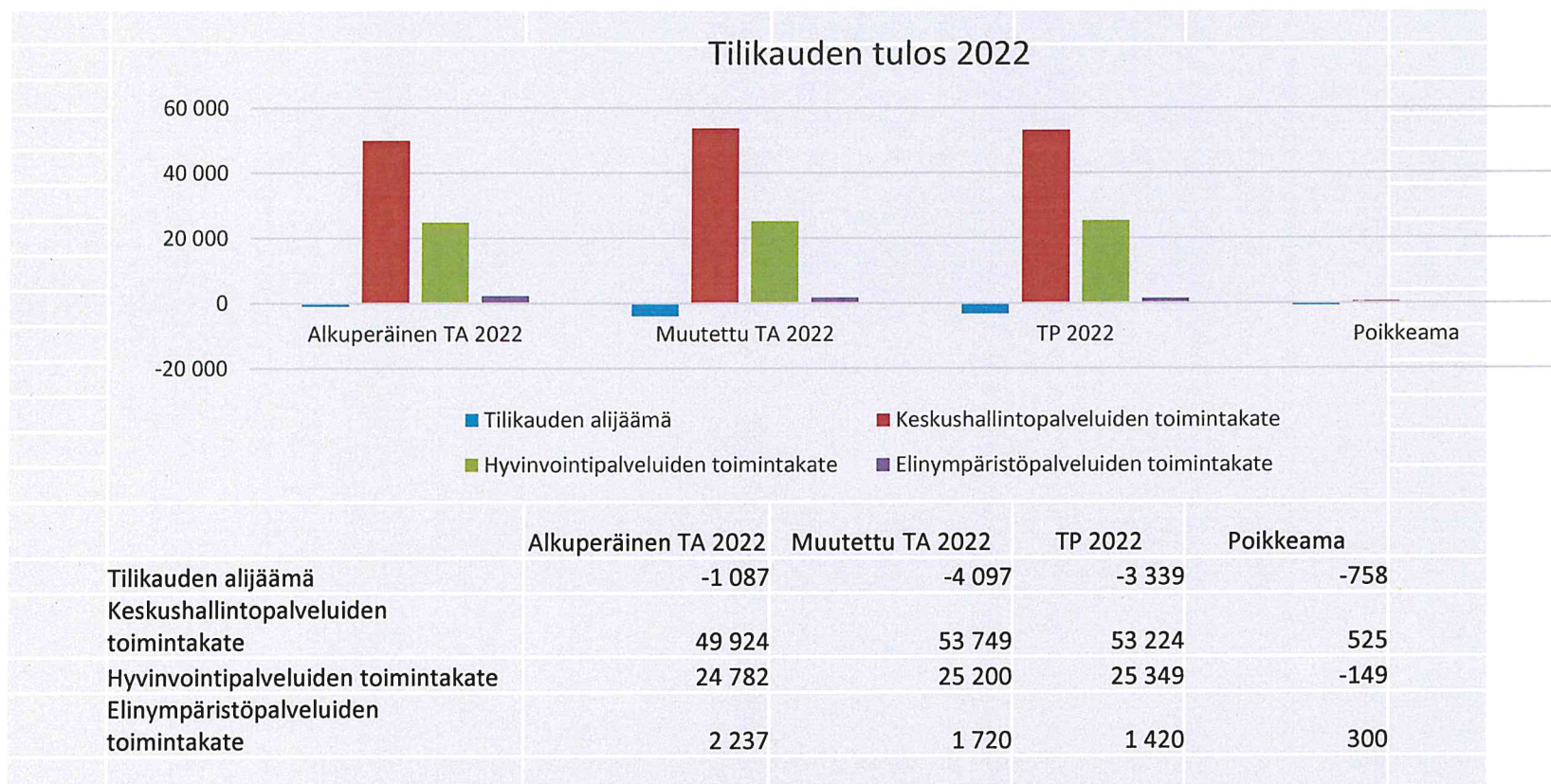

4.4 Euromääräiset tavoitteet – käyttötalous

Tilikauden tulos muodostui alijäämäiseksi, mutta alijäämä oli pienempi kuin arvioitiin.

Tarkastuslautakunta:

- ✓ Muutetussa talousarviossa on pysytty olennaisilta osin. Hyvinvointipalveluiden osalta ylitys on 2 %.

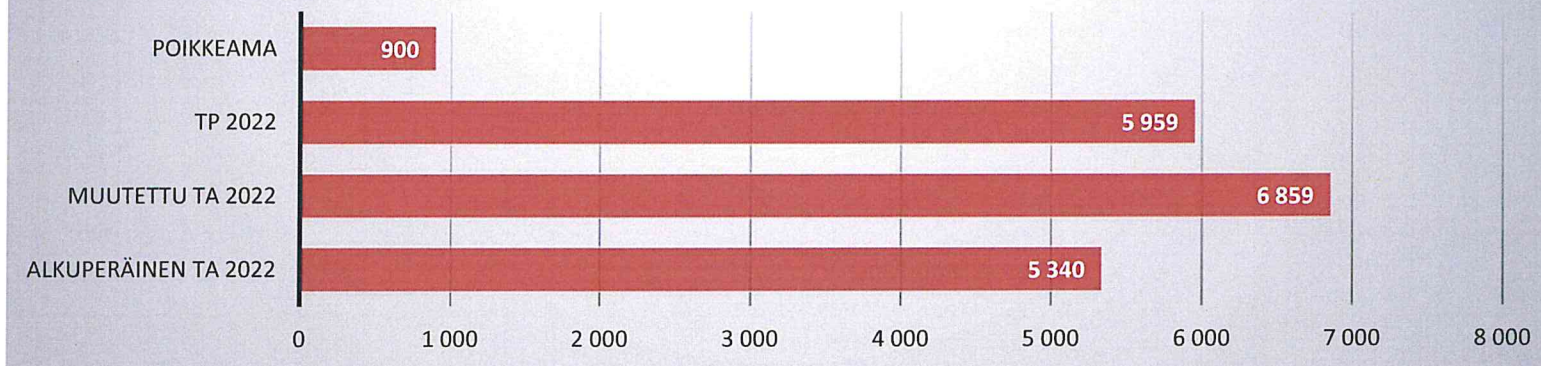

4.5 Euromääräiset tavoitteet – investoinnit

Tarkastuslautakunta:

- ✓ Toteaa, että vuonna 2022 investoinnit ovat toteutuneet lähes määrärahan puitteissa. Alitus on muutettuun talousarvioon 900 t euroa, toteuma oli noin 5.959 t euroa. Suurin investointi oli Liperin koulukeskuksen peruskorjaushanke, talousarvio 3.670 t euroa, toteuma 3.860 t euroa eli ylitys oli 190 t euroa. Kiinteistö Oy Tikkamäen Vuokratalojen varattu määräraha noin 0,5 milj. euroa ei toteutunut.

Investoinnit yhteensä 2022

	Alkuperäinen TA 2022	Muutettu TA 2022	TP 2022	Poikkeama
Investoinnit yhteensä 2022	5 340	6 859	5 959	900

6. YHTEENVETO JA ALLEKIRJOITUKSET

6.1 Yhteenveto

Tarkastuslautakunta on edellä esittänyt arvion kuntastrategian sekä kunnan vuoden 2022 toiminnan ja talouden tavoitteiden toteutumisesta.

Valtuustokauden arvioinnin yhteenvetona tarkastuslautakunta toteaa:

- Kunnan strategiassa tulee määritellä visio, mitä Liperin kunnan strategialla tavoitellaan
- Kaavoituksessa tulee huomioida kunnan strategian mukaisesti, että kunnalla olisi jatkuvasti luovutettavia yritys- ja asuintontteja kaikissa taajamissa
- Kunnan strategiassa tulee asukasluvun kehitystä tarkastella realistisemmin
- Taajamien ja kylien kehittämisessä tulee keskittyä yksittäisiin isompiin hankkeisiin, kuten tietoliikenneyhteyksiin erityisesti haja-asutusalueella
- Varhaiskasvatuksen määräraikaisten työsuhteiden määrä on suuri
- Kehityskeskustelut ja niiden dokumentointi tulee toteuttaa
- Esihenkilöiden työehtosopimusten tuntemusta tulee kehittää

Kiitoksena tarkastuslautakunta toteaa:

- Yritysten ja työpaikkojen lisääntyminen jatkui
- Lipertek Oy:n yrityssetelit ovat hyvä kannustin yrityksille
- Liperin koulu valmistui syksyllä 2022
- Viinijärven koulun hankesuunnitelma valmistui 2022
- Kunta on panostanut lähiliikuntapalveluihin

6.2 Lopuksi

6.3 Allekirjoitukset

Liperissä 24.5.2023

Jukka Rummukainen

Tarkastuslautakunnan puheenjohtaja

Jouni Hyttinen

Tarkastuslautakunnan varapuheenjohtaja

Piia Sormunen

Jäsen

Oili Vilèn

Jäsen

Pekka Huikuri

Jäsen

Maaret Sorsa

Jäsen